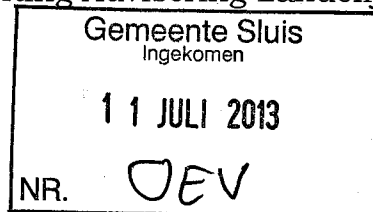

AGRARISCHE ADVIESCOMMISSIE ZEELAND

van de Stichting Advisering Landelijk Gebied Zeeland

secretariaat:
Hintham 156
Postbus 1153
5200 BE 'S-HERTOGENBOSCH
tel. (073) 612 55 20
info@agrarischeadviescommissie.nl

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Sluis
Postbus 27
4500 AA OOSTBURG

13.0010997

Inkomende documenten Gemeente Sluis

Uw kenmerk

OEV 42013/9023, J.M. de Feijter

Ons nummer

BAZ 1156

Datum

9 juli 2013

Behandeld door

H. Gerlings/TS

Onderwerp

Geacht College,

Naar aanleiding van uw schrijven van 14 juni 2013, inzake het verzoek van de heer P.H.A. de Rijcke, Zuiderbruggeweg 16 te Sluis, delen wij u het volgende mede.

Op basis van overleg met de heer P. de Rijcke en diens adviseurs, de door u toegezonden stukken en nader onderzoek komt de Agrarische Adviescommissie Zeeland tot de volgende bevindingen.

De aanvrager (41 jaar) exploiteert een agrarisch bedrijf met een oppervlakte van 75/80 ha. Hiervan is ruim 40 ha eigendom, 10 ha vaste pacht, 12 ha kortdurende pacht en jaarlijks een vijftiental ha losse huurgrond. Het bedrijf kent een redelijk versnipperde verkaveling. De huiskavel is 4 ha groot. Hierop zijn aanwezig een woonhuis met aangebouwde berging, drie aaneen gebouwde akkerbouwschuren, een loods van 25 x 40 meter (bouwjaar 2009) en een pluimveestal.

De akkerbouwschuren hebben een afmeting van respectievelijk 11 x 29 meter, 17 x 29 meter en 15 x 29 meter. De eerstgenoemde schuur betreft een traditioneel gebouw voor de opslag van diverse bedrijfsbenodigdheden, de stalling van werktuigen en waarin een werkplaats is ingericht.

De beide andere gebouwen dateren uit de jaren tachtig en negentig en betreffen ongeïsoleerde schuren. Door de wanden af te schermen middels stobalen kunnen aardappelen en uien worden opgeslagen. Voor het overige wordt de bebouwing gebruikt voor de stalling van werktuigen.

De loods uit 2009 betreft een geïsoleerde loods die deels is ingericht voor productopslag en deels voor werktuigenberging.

De pluimveestal (14 x 100 meter) dateert oorspronkelijk uit 1990 en is midden jaren negentig verlengd. De stal is in gebruik voor circa 30.000 vleeskuikens en is uitgevoerd met een combinatie van nok- en lengteventilatie. Nokventilatie wordt met name in de opstartfase toegepast; hoofdzakelijk wordt lengteventilatie toegepast.

Het bedrijf levert de kuikens in twee keer af, te weten één keer uitladen op circa 18 ons en het afleveren van het merendeel van de kuikens op circa 2.4 kg.

Het Vleeskuikenbesluit 2010 kent drie gradaties in bezetting, namelijk 33 kg, 39 kg en 42 kg per m². Het bedrijf neemt in het kader van het Vleeskuikenbesluit deel aan de ontheffingsregeling voor maximaal 42 kg per vierkante meter, aan welke ontheffing naast eisen aangaande huisvesting en houderijsysteem ook prestatie indicatoren (percentage uitval, voetzoollaesies, hakdermatitis) zijn gekoppeld.

Het teeltplan van het bedrijf bestaat uit gewassen zoals consumptie aardappelen, zaaiuien, cichorei, graszaad, bruine bonen en wintertarwe.

Ten behoeve van de uitvoering van veldwerkzaamheden wordt met name voor de mechanisatie voor aardappelen en uien samengewerkt met enkele collega's. Zodoende kunnen nagenoeg alle benodigde werkzaamheden in eigen beheer worden uitgevoerd. Evenzo beschikt de combinatie over in- en uitschuurapparatuur (stortbak, duoband, hallenvuller).

Het verzoek omvat het vergroten van het bouwblok van 1 ha tot 1.50 ha voor de bouw van twee pluimveestallen. In samenhang hiermee omvat het verzoek het verlenen van ontheffing voor het vergroten van het bedrijfsploeroppervlak voor intensieve veehouderij van 1793 m² tot 5000 m².

Het ingediende bouwplan gaat uit van de bouw van twee stallen met een buitenwerkse afmeting van circa 20 x 90 meter naast de bestaande stal. De te bouwen stallen zullen van de bestaande bebouwing worden gescheiden door de Ydewalleweg.

Het uitbreidingsplan gaat uit van de uitbreiding van het vergunde aantal van 33.000 vleeskuikens naar 113.000 vleeskuikens.

De huidige stal heeft een afmeting van circa 14 x 100 meter en is in gebruik voor de huisvesting van circa 30.000 vleeskuikens. Het in het bestemmingsplan opgenomen bedrijfsploeroppervlak is groter in verband met het inmiddels hierin opgenomen uitbreidingspercentage van de bestaande bebouwing.

Qua bezetting wordt bij 113.000 vleeskuikens en 5000 m² bedrijfsploeroppervlak uitgegaan van 22.6 kuikens per vierkante meter staloppervlak, waarmee deze bezetting vergelijkbaar is met huidige bezetting in de bestaande stal.

De te bouwen stallen zullen worden uitgevoerd met een golfplatendakbedekking in de kleur grijs. De wanden zullen worden uitgevoerd middels betonpanelen met een grintmotief.

In het kader van de verduurzaming van de veehouderij is een toelichting opgesteld. Dit betreft het onderbrengen van de te bouwen stal onder de Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV). Deze maatlat staat voor een aantal bovenwettelijke eisen waaraan voldaan moet worden om in aanmerking te komen voor de fiscale faciliteiten van MIA (milieu investeringsaftrek) en VAMIL (vrije afschrijving milieu investeringen). In de voorgestelde opzet zal het benodigde aantal punten worden behaald om deel te kunnen nemen aan deze regeling.

Te noemen vallen de toepassing van een warmtewisselaar en luchtmengsysteem (E5.11 van de RAV-lijst), alarmsysteem voor het geval de elektriciteit uitvalt, drinkwaterregistratie, en beplantingsplan annex landschappelijke inpassing.

Aangegeven wordt dat het specificeren van de kosten per onderdeel lastig is en dat op basis van een schatting een bedrag van 1 euro per extra dierplaats wordt aangehouden.

Als meerkosten voor een warmtewisselaar ten opzichte van een eenvoudige warmteheater met een hogere ammoniakemissie wordt circa € 30.000 per te bouwen stal aangehouden.

Per saldo wordt een meerinvestering van € 140.000 aangehouden.

In het plan voor de landschappelijke inpassing van de bedrijfslocatie wordt uitgegaan van een struweelbeplanting in combinatie met bomen over een breedte van circa 5½ meter aan de buitenzijde van het bouwblok. Aan de noordzijde (voorzijde) van de te bouwen stallen is een rij knotwilgen aangehouden. In de bijgeleverde kostenbegroting wordt uitgegaan van € 46.769 inclusief het leveren en plaatsen van verharding rond de stallen. Hiervan wordt in de toelichting van ZLTO-Advies € 8000 opgenomen voor de landschappelijke inpassing.

Op basis van de voorgaande bevindingen komt de Agrarische Adviescommissie Zeeland tot de volgende conclusie. Aan de Zuiderbrugweg 16 te Sluis wordt een volwaardig agrarisch bedrijf geëxploiteerd. Dit bedrijf kent zowel een grondgebonden tak als een tak intensieve veehouderij. De grondgebonden tak van

het bedrijf heeft op zich de omvang van een volwaardig agrarisch bedrijf. De houderij van vleeskuikens heeft normatief een omvang van circa een derde van de omvang van een volwaardig en gespecialiseerd vleeskuikenhouderijbedrijf.

Het verzoek omvat de uitbreiding van de vleeskuikenhouderij op het bedrijf. De intensieve veehouderij is in het bestemmingsplan opgenomen als hoofdtak. Na uitbreiding van het bedrijf tot 113.000 vleeskuikens zal de intensieve veehouderij aan de Zuiderbruggeweg 16 te Sluis op zich de omvang hebben van een volwaardig agrarisch bedrijf.

Beleid

In de Verordening Ruimte provincie Zeeland is opgenomen dat de uitbreiding van een bestaande intensieve veehouderij tot ten hoogste 5000 m2 bedrijfsvloeroppervlak is toegelaten indien daarmee een significante bijdrage wordt geleverd aan de verduurzaming van het bedrijf, en indien die uitbreiding noodzakelijk is voor de continuïteit van het bedrijf.

In het bestemmingsplan van uw gemeente is opgenomen dat de omgevingsvergunning slechts wordt verleend als hiermee een significante bijdrage wordt geleverd aan de verduurzaming van het bedrijf.

In de toelichting op de Verordening wordt ingegaan op de begripsbepaling voor “verduurzaming”. Aangegeven wordt dat “in een concreet geval aannemelijk moeten worden gemaakt dat de vergroting van het bedrijfsvloeroppervlak gepaard gaat met het treffen van maatregelen die verder gaan dan hetgeen bij of krachtens de wet is voorgeschreven ten aanzien van milieu en dierenwelzijn. Deze maatregelen kunnen strekken tot milieuwinst (waaronder mede het terugdringen van geuroverlast wordt begrepen) en het versterken van omgevingskwaliteiten (waaronder mede de toepassing van een verantwoord stalontwerp en adequate landschappelijke inpassing worden begrepen). Het treffen van maatregelen ter bevordering van dierenwelzijn die verder gaan dan bij of krachtens de wet reeds is voorgeschreven en maatschappelijk verantwoord ondernemen (waaronder mede wordt begrepen het betrekken van de burger bij het verduurzaamde bedrijfsproces) kunnen mede strekken tot verduurzaming van de bedrijfsvoering. In de onderbouwing zal aan alle genoemde onderdelen aandacht moeten worden besteed en bezien zal moeten worden welke maatregelen in het concrete geval redelijkerwijs kunnen worden getroffen. Dit uitgangspunt betekent niet dat steeds op alle onderdelen een significante bijdrage wordt verlangd. In een concreet geval kan de uitkomst van de onderbouwing inhouden dat aan één of meer onderdelen geen of slechts een beperkte bijdrage wordt geleverd. Het totaal moet echter voldoen aan de norm dat een significante bijdrage wordt geleverd aan de verduurzaming van het bedrijf. De duurzame ontwikkeling is mede bedoeld om deze bedrijven een verantwoord bedrijfsperspectief te bieden.”

In de toelichting van het Provinciaal Omgevings Plan wordt aangegeven dat onder een ‘duurzame ontwikkeling’ wordt verstaan “een ontwikkeling die een belangrijke kwaliteitsimpuls voor de omgeving oplevert. Het gaat om een ontwikkeling die meer betekent dan het voldoen aan wettelijke verplichtingen. Daarbij wordt in ieder geval aandacht besteed aan dierenwelzijn, milieuwinst (waaronder ook het terugdringen van geuroverlast), het versterken van omgevingskwaliteiten (door toepassing van een verantwoord stalontwerp en een adequate landschappelijke inpassing), maatschappelijk verantwoord ondernemen, een goede invulling van het vereveningsprincipe en een vanuit een oogpunt van bedrijfsvoering verantwoord bedrijfsperspectief.”

In het vigerend bestemmingsplan van uw gemeente is onder artikel 3.3.3.7 lid f opgenomen dat de omgevingsvergunning slechts wordt verleend als hiermee een significante bijdrage wordt geleverd aan de verduurzaming van het bedrijf.

Uitbreiding bedrijf, toepassing wijzigingsbevoegdheid

Allereerst constateert de Adviescommissie dat het bedrijf met de huidige schaalgrootte van circa 30.000 vleeskuikens tot de kleinere vleeskuikenbedrijven behoort. Heden ten dage kunnen aantallen van enkele tienduizenden vleeskuikens in bedrijfseconomisch opzicht veeleer als een indicatieve ondergrens worden gezien. Gelet hierop en gelet op de ontwikkelingen zoals deze in de afgelopen jaren in de sector hebben plaatsgevonden, kan vanuit bedrijfseconomisch perspectief de wens van de initiatiefnemer tot ontwikkeling van de op het bedrijf aanwezige pluimveetak worden onderschreven.

De Adviescommissie is van mening dat uitbreiding van de bedrijfsvoering in de pluimveehouderij redelijkerwijs noodzakelijk is voor een doelmatige agrarische bedrijfsvoering.

Voorts merkt de Adviescommissie op dat de voorgestelde uitbreiding van de bedrijfsbebouwing is gesitueerd aan de overzijde van de openbare weg. Hierdoor zal bij uitbreiding van het bedrijf een gekoppeld bouwblok ontstaan aan de overzijde van de Ydewalleweg. In relatie tot het provinciaal ruimtelijk beleid merkt de Agrarische Adviescommissie Zeeland op dat feitelijk sprake zal zijn van de nieuwvestiging van een bouwblok aan de overzijde van de Ydewalleweg.

Noodzaak uitbreiding en verduurzaming

In de Verordening Ruimte provincie Zeeland is opgenomen dat de uitbreiding van een bestaande intensieve veehouderijbedrijf tot ten hoogste 5000 m² bedrijfsvloeroppervlak is toegestaan indien in de toelichting bij het bestemmingsplan aannemelijk wordt gemaakt dat het een uitbreiding betreft:

- a. waarmee een significante bijdrage wordt geleverd aan de verduurzaming van het bedrijf en
- b. die noodzakelijk is voor de continuïteit van het bedrijf en
- c. waartegen omgevingskwaliteiten zich niet verzetten.

Het provinciaal beleid bood in het verleden voor bedrijven als onderhavige de mogelijkheid tot uitbreiding van het bedrijfsvloeroppervlak in de intensieve veehouderij met 20%. Het huidige beleid biedt onder de genoemde voorwaarden ruimere ontwikkelingsmogelijkheden, waarbij 5000 m² bedrijfsvloeroppervlak als een absoluut maximum is geformuleerd.

Voorgesteld wordt om het bedrijf uit te breiden van het huidige aantal van circa 30.000 vleeskuikens naar 113.000 vleeskuikens. In samenhang hiermee zal het huidige bedrijfsvloeroppervlak voor intensieve veehouderij van circa 1400 m² worden uitgebreid tot 5000 m².

Zoals gesteld is een uitbreiding van het huidige aantal vleeskuikens noodzakelijk voor een doelmatige agrarische bedrijfsvoering. De vraagstelling in dit kader is of een uitbreiding tot 5000 m² noodzakelijk is voor de continuïteit van het bedrijf.

Een onderbouwing waarin inzichtelijk wordt gemaakt dat een uitbreiding van het aantal vleeskuikens noodzakelijk is voor de continuïteit van het bedrijf, en waarin inzichtelijk wordt gemaakt wat de omvang is van de uitbreiding die noodzakelijk is voor de continuïteit van het bedrijf, is niet opgesteld.

De Adviescommissie concludeert dat de noodzaak van een uitbreiding in de voorgestelde omvang voor de continuïteit van het bedrijf niet is aangetoond.

Ten aanzien van de voorgestelde maatregelen ter verduurzaming van de bedrijfsvoering overweegt de Agrarische Adviescommissie Zeeland het volgende.

In het voorstel wordt uitgegaan van het voldoen aan de Maatlat Duurzame Veehouderij met de twee te bouwen stallen. De bestaande stal zal in ongewijzigde vorm worden gehandhaafd met een traditioneel ventilatiesysteem.

De Adviescommissie constateert dat het provinciaal beleid en het bestemmingsplan het uitgangspunt van de verduurzaming van het intensieve veehouderijbedrijf als geheel kiezen. De vergroting van het bedrijfsvloeroppervlak is slechts mogelijk indien daarmee een significante bijdrage wordt geleverd aan de verduurzaming van het bedrijf. De uitbreiding van de omvang van de bedrijfsvoering dient gepaard te gaan met maatregelen welke de verduurzaming van het bedrijf als geheel ten goede komen.

Daarnaast dient het maatregelen te betreffen die verder gaan dan hetgeen bij of krachtens de wet is voorgeschreven ten aanzien van milieu, dierenwelzijn, het versterken van omgevingskwaliteiten, maatschappelijk verantwoord en duurzaam ondernemen.

De onderbouwing van de verduurzaming bestaat uit de deelname met de nieuwbouwstallen aan de Maatlat Duurzame Veehouderij.

De Adviescommissie concludeert dat bij deze benadering van de verduurzaming van het bedrijf niet het bedrijf als uitgangspunt wordt genomen, maar dat enkel de te bouwen stallen als uitgangspunt worden genomen. Dit miskent dat de beleidsmatige overweging om meer ruimte te bieden voor de ontwikkeling van intensieve veehouderijbedrijven is dat het bestaande bedrijf daarmee een verduurzamingslag kan maken.

De MDV-regeling is gebaseerd op een keuzesystematiek van toe te passen maatregelen en wordt heden ten dage bij nieuwbouw van stallen in de intensieve veehouderij veelvuldig toegepast, hetgeen het onderscheidend vermogen van een nieuwbouwstal die aan de MDV-regeling voldoet beperkt.

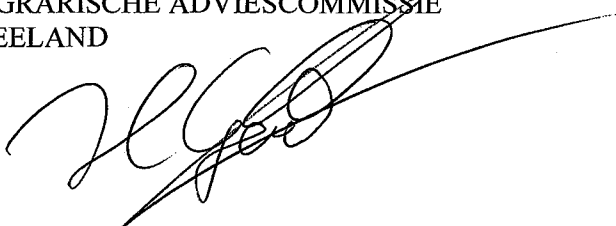
Het provinciaal beleid vestigt, veel meer dan de MDV-regeling, de aandacht op de impact van de bedrijfsvoering op de omgeving en het versterken van de omgevingskwaliteiten.

Samenvattend is de Adviescommissie van oordeel dat, naast het gestelde omtrent de noodzaak van de uitbreiding voor de continuïteit van het bedrijf, het ingediende plan ter verduurzaming aanvulling en verbetering behoeft.

Graag ontvangen wij een kopie van het schrijven van de gemeente, waarin de genomen beslissing aan de aanvrager wordt medegedeeld.

Hoogachtend,

AGRARISCHE ADVIESCOMMISSIE
ZEELAND

H.P. Gerlings
secretaris

Ontwikkeling duurzaamheid intensieve veehouderij

Uitbreiding pluimveebedrijf

Zuiderbruggeweg 16

Sluis

Opdrachtgever

P.H.A. de Rijcke

Zuiderbruggeweg 16

4524 KJ Sluis

ZLTO ROMB

mr. A.B. Verhage

Specialist RO

&

ir. A.C.H.M. Commissaris

Senior Adviseur R.O.M.B.

Mei 2013

ZLTO Advies

Cereshof 4

Postbus 46

4460 BA Goes

T 0113-24 77 18

M 06-215 181 08

E bram.verhage@zlto.nl

1. Inleiding

De heer De Rijcke is voornemens om het bestaande agrarische bedrijf, met pluimvee en akkerbouw uit te breiden met twee nieuwe pluimveestallen. Om deze uitbreiding te realiseren dient mede te worden voldaan aan de voorwaarden die gesteld worden, zowel door provincie als gemeente, omtrent verduurzaming van het agrarische bedrijf. Deze toelichting biedt de concrete invulling van het begrip verduurzaming.

Artikel 2.8 lid 6 Verordening Ruimte provincie Zeeland

Het aanwijzen van bestemmingen of het geven van regels in verband met de uitbreiding van een bestaande intensieve veehouderij tot ten hoogste 5000 m² bedrijfsvloeroppervlak is toegelaten indien in de toelichting bij het bestemmingsplan aannemelijk wordt gemaakt dat het een uitbreiding betreft

- a. waarmee een significante bijdrage wordt geleverd aan de verduurzaming van het bedrijf en
- b. die noodzakelijk is voor de continuïteit van het bedrijf en
- c. waartegen omgevingskwaliteiten zich niet verzetten

Artikel 3.3.7. lid f bestemmingsplan gemeente Sluis:

'De omgevingsvergunning wordt slechts verleend als hiermee een significante bijdrage wordt geleverd aan de verduurzaming van het bedrijf.'

Het huidige agrarische bedrijf heeft planologisch een bedrijfsvloeroppervlak van 1.793 m². Na uitvoering van de gewenste uitbreiding omvat de intensieve veehouderij een netto voor de dieren beschikbaar bedrijfsvloeroppervlak van 5.000 m². Dit betekent een uitbreiding van 3.207 m² bedrijfsvloeroppervlak.

Om de uitbreiding van 3.207 m² te realiseren dient geïnvesteerd te worden op gebied van duurzaamheid. Investeren in duurzaamheid is vervolgens gekoppeld aan de vereveningsbijdrage. Wat de hoogte van de vereveningsbijdrage betreft dient de ondernemer op grond van de Provinciale handreiking, per 250 m² uitbreiding (ex dierenwelzijn) € 8000,-- te verevenen.

Na de uitbreiding worden er totaal 113.000 vleeskuikens gehouden, wat betekent dat er voor 80.000 dieren vloeroppervlak wordt bijgebouwd.

In totaliteit resulteert dit in $3.207:250 \times €8.000 = €102.624$

Dit bedrag dient geïnvesteerd te worden in verduurzaming van het bedrijf. Hoofdstuk twee geeft aan welke facetten het bedrijf zal toepassen om aan verduurzaming te voldoen. De keuze van de ondernemer is gericht op het maximaal voldoen aan de maatlat duurzame veehouderij. De afronding van de verduurzaming is het landschappelijk inpassen van het bedrijf.

2. Aspecten verduurzaming

Maatlat duurzame veehouderij

De verduurzaming van de veehouderij is een belangrijk onderwerp in het kader van de uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen. Een van de mogelijkheden op basis waarvan deze verduurzaming beoordeeld kan krijgen is de maatlat duurzame veehouderij.

De Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV) bevordert investeringen in een duurzame veehouderij. Veestallen die voldoen aan de criteria van de MDV tonen daarmee aan dat zij voldoen aan de duurzaamheidsdoelstellingen van overheidsregelingen zoals MIA en Vamil. Deze doelstellingen zijn weergegeven in concrete criteria op het gebied van de thema's ammoniakemissie, dierenwelzijn, diergezondheid, energie, fijnstof en bedrijf & omgeving. Voor ieder thema is een maatlat opgesteld met keuzemaatregelen waar een puntenwaardering aan toegekend is. Per thema dient een minimaal aantal punten behaald te worden om voor certificering in aanmerking te komen.

Hoewel een stal niet verplicht is een certificaat te bezitten op grond van de maatlat duurzame veehouderij is voor ervoor gekozen om de stal van de heer De Rijcke wel te beoordelen op basis van dit principe. De beoordeling is bijgevoegd als bijlage 1. Geconcludeerd kan worden dat op alle punten wordt voldaan aan de maatlat.

De aangegeven maatregelen resulteren in een enorme extra plus aangaande duurzaamheidsdoelstellingen. Naast de vergaande milieutechnische wijzigingen wordt het bedrijf tevens landschappelijke ingepast (zie bijlage 2 met inpassingsplan).

Om te kunnen voldoen aan de Maatlat Duurzame veehouderij dienen er extra voorzieningen getroffen te worden. Tabel 1 geeft een overzicht van een aantal van die extra maatregelen/investeringen die getroffen worden om te kunnen voldoen aan de deelaspecten van de Maatlat Duurzame Veehouderij. In bijlage 1 zijn alle maatregelen opgenomen.

De kosten per onderdeel zijn moeilijk te specificeren, er is echter wel een schatting gemaakt van de meerkosten. Deze bedragen €1,00 per extra dierplaats, zonder de warmtewisselaars. De meerkosten van een warmtewisselaar ten opzichte van een eenvoudige warmteheater (met hogere ammoniakemissie), bedraagt € 30.000,- per stal.

Tabel 1 : Overzicht extra maatregelen t.b.v. Maatlat Duurzame Veehouderij

drinkwaterregistratie per afdeling/stal
alarmsysteem met doormelding voor stroomuitval
krachtvoersilo's op vuile gedeelte met voertransport naar schoon gedeelte
drinkwaterregistratie (afleesbaar in managementsysteem)
Warmtewisselaar en luchtverdeelsysteem
beplantingsplan opgesteld door deskundige
landschappelijk ontwerp gehele bedrijf

Totale meerkosten voor Verduurzaming in nieuwe stallen betreft € 140.000,-

Landschappelijke inpassing

Er is een plan opgesteld voor het gehele bedrijf, en niet alleen de nieuwe stal. In bijlage 2 is een kostenoverzicht hiervan weergegeven. Tezamen met de aanpassingen voor de MDV kan onderstaand kostenoverzicht voor de verduurzaming samengesteld worden.

Bedrijf	P.H.A. de Rijcke
Adres	Zuiderbruggeweg 16
	4524 KJ Sluis
Contactpersoon bedrijf:	P.H.A. de Rijcke
Contactpersoon ZLTO:	Bram Verhage
Tel aanvrager	06-23337874
Mail	p.de.rijcke@hetnet.nl

Investing	gangbaar	duurzaam	extra
Maatlat Duurzame Veehouderij	0	140.000	140.000
Landschappelijke inpassing	0	8.000	8.000
Totaal aantal extra kosten tav. verduurzaming			€ 148.000

Conclusie

Het bedrijf neemt verdergaande maatregelen ten einde een verduurzaming van het bedrijf te bereiken. De kosten die hiermee gepaard gaan, voldoen aan de minimale kosten die voortkomen uit de bijdrage in de vereveningsbijdrage. Het initiatief voldoet daarmee aan de bepalingen, zoals gesteld in de Verordening ruimte van de Provincie Zeeland.

BIJLAGE 1 TOETS MAATLAT DUURZAME VEEHOUDERIJ

BIJLAGE 2 : KOSTENOVERZICHT LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

SAMENVATTENDE MEETSTAAT
Pagina 1 van 1

tom de witte
ontwerpers van de buitenruimte

Landstraat 18 - 4527 CX Aardenburg

Postbus 18 - 4524 ZG Sluis

T: 0117-281288 - M: 0653.29.10.10 - E: info@tomdewitte.nl - I: www.tomdewitte.nl

OPDRACHTNUMMER: 158

OPDRACHTGEVER:

Familie de Rijcke

Zuiderbrugweg 16

4524 KJ Sluis

Datum: 14 maart 2013

BEGROTING

NR	WERKEN EN LEVERINGEN	EENHEID	HOEVEEL- HEDEN	EENHEIDS- PRIJZEN	TOTAAL
1. VOORBEREIDENDE WERKZAAMHEDEN					
1.1.	Uitzetten plangebieden	TP	1	€ 300,00	€ 300,00
1.2.	Grondwerk en nivelering	TP	1	€ 750,00	€ 750,00
SUBTOTAAL VOORBEREIDENDE WERKZAAMHEDEN:					€ 1.050,00
2. VERHARDINGSWERKZAAMHEDEN					
2.1.	Leveren en plaatsen van verharding rond stallen	m²	742	€ 47,50	€ 35.245,00
SUBTOTAAL VERHARDINGSWERKZAAMHEDEN:					€ 35.245,00
3. CONSTRUCTIEWERKZAAMHEDEN					
3.1.	Construeren van de sloot	TP	1	€ 2.250,00	€ 2.250,00
SUBTOTAAL CONSTRUCTIEWERKZAAMHEDEN:					€ 2.250,00
4. BEPLANTINGS- EN BEZAAIINGSWERKZAAMHEDEN					
4.1.	Leveren en planten van knotwilgen	ST	9	€ 39,50	€ 355,50
4.2.	Leveren en planten van hoogstambomen	ST	14	€ 52,50	€ 735,00
4.3.	Leveren en planten van besplantsoen (struiken, 1100m²)	TP	1	€ 3.500,00	€ 3.500,00
4.4.	Leveren en zaaien van gras	m²	1200	€ 1,50	€ 1.800,00
4.5.	Leveren en aanbrengen van bodemverbeteringsmiddelen (compost, ed.)	TP	1	€ 450,00	€ 450,00
SUBTOTAAL BEPLANTINGS- EN BEZAAIINGSWERKZAAMHEDEN:					€ 6.840,50
5. VERLICHTINGSWERKZAAMHEDEN					
SUBTOTAAL VERLICHTINGSWERKZAAMHEDEN:					€ 0,00
6. ONDERHOUDSWERKZAAMHEDEN					
6.1.	Waarborg beplanting (10% van plantprijs en arbeid)	TP	1	€ 684,00	€ 684,00
6.2.	Onderhouden van de beplanting, 1e jaar	TP	1	€ 700,00	€ 700,00
SUBTOTAAL ONDERHOUDSWERKZAAMHEDEN:					€ 1.384,00
SUBTOTALEN					
1	VOORBEREIDENDE WERKZAAMHEDEN:				€ 1.050,00
2	VERHARDINGSWERKZAAMHEDEN:				€ 35.245,00
3	CONSTRUCTIEWERKZAAMHEDEN:				€ 2.250,00
4	BEPLANTINGS- EN BEZAAIINGSWERKZAAMHEDEN:				€ 6.840,50
5	VERLICHTINGSWERKZAAMHEDEN:				€ 0,00
6	ONDERHOUDSWERKZAAMHEDEN:				€ 1.384,00
				TOTAAL EXCL BTW:	€ 46.769,50
				BTW 6% over:	€ 0,00
				BTW 21% over:	€ 0,00
				TOTAAL:	€ 46.769,50

Beoordeling (significante) duurzame ontwikkeling IV bedrijf de heer P.H.A. de Rijcke, Zuiderbrugweg 16 te Sluis.

In het bestemmingsplan 'Buitengebied' is opgenomen dat een omgevingsvergunning, gericht op de uitbreiding van een hoofdtak intensieve veehouderij, slechts wordt verleend als hiermee een significante bijdrage wordt geleverd aan de verduurzaming van het bedrijf. Uit de volgende toets blijkt dat aan deze voorwaarde voldaan kan worden.

Tabel

Duurzaamheidsaspecten	
Dierenwelzijn	
• Wordt voldaan aan komende eisen	++
• Worden kringlopen gesloten	0
Milieuwinst	
• Verbetert de situatie vanuit geur	0
• Verbetert de situatie vanuit ammoniak	+
• Verbetert de situatie vanuit fijnstof	0
• Wordt een ruimtelijk- (of milieuhygiënisch) knelpunt opgelost danwel voorkomen (zo ja welk)	0
Omgevingskwaliteiten	
• Stalontwerp	+
• Verantwoorde landschappelijke inpassing	+
Maatschappelijk verantwoord ondernemen	
• Openheid naar omgeving (bv. zichtstal)	0
Duurzaam ondernemen	
• Voldoende economische onderbouwing bedrijfsplannen.	+
• Bedrijf met toekomstwaarde	+
• Maatlat Duurzame Veehouderij	++

Zeer positief ++
Positief +
Neutraal 0
Negatief -
Zeer negatief --

Algemeen

Het plan voldoet op alle punten aan de Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV), een certificaat Duurzame Veehouderij zal dan ook worden aangevraagd. MDV is ontwikkeld voor de diercategorieën eenden, kalkoenen, konijnen, leghennen, melkgeiten, melkvee, varkens, vleeskalveren, vleeskuikens en vleesvee. Voor deze veestallen zijn er maatregelen voor de volgende thema's:

Ammoniakemissie: Stallen dienen voorzien te zijn van een ammoniakreducerend systeem dat de emissie meer reduceert dan wettelijk verplicht wordt gesteld in Besluit Huisvesting.

Dierenwelzijn: In de stallen dienen maatregelen te zijn getroffen om het welzijn te verbeteren, bij de puntenwaardering voor de maatregelen is uitgegaan van de meerwaarde voor het dier.

Diergezondheid:	Bij dit thema zijn de maatregelen gebaseerd op drie uitgangspunten: preventie dat ziekten het bedrijf binnenkomen, verhinderen dat een ziekte zich binnen het bedrijf verspreidt en het verbeteren van de weerstand van het dier in de stal.
Energie:	De maatregelen dragen bij om CO ₂ -uitstoot terug te dringen via energiebesparing en opwekking van duurzame energie ten behoeve van het eigen gebruik.
Fijnstof:	De maatregelen zijn gericht op de emissiereductie van fijn stof naar het milieu en het verminderen van fijn stof in de diervverblijven.
Bedrijf & omgeving:	Dit thema is uitgewerkt in vier onderwerpen. Landschap is daarvan de belangrijkste. De andere zijn omgevingsgerichtheid, verstoring (geur, geluid, licht) en water.

Dat het bedrijf voldoet aan de MDV is erg positief. Dit aspect is apart gescoord onder 'Dierenwelzijn' en als apart onderwerp onder 'Duurzaam ondernemen'. Score komt niet terug binnen het onderwerp 'Milieuwinst' omdat hier de vraag centraal staat of er sprake is van een verbetering van de situatie.

Dierenwelzijn

Wordt voldaan aan komende eisen:

Het toepassen van dierenwelzijn (met name oppervlakte per dier) is een wettelijke verplichting. Het bedrijf voldoet aan deze wettelijke eisen. Het bedrijf gaat zelfs verder want voldoet op dit punt aan de MDV (scoort meer punten dan volgens de Maatlat vereist).

Worden kringlopen gesloten:

Na realisatie van het plan worden geen kringlopen gesloten uit oogpunt van dierenwelzijn, daarom is een neutrale score toegekend.

Milieuwinst

Verbeterd situatie vanuit geur:

Het plan voldoet ruimschoots aan de wettelijke normen. Er is geen verbetering van de situatie als gevolg van de toename van het aantal dieren (schaalvergroting). Daarom is een neutrale score toegekend.

Verbeterd situatie vanuit ammoniak:

Het plan voldoet aan de wettelijke normen. Er is geen verbetering van de situatie als gevolg van de toename van het aantal dieren (schaalvergroting). Stal 1 wordt niet aangepast, op stal 2 en 3 (de nieuwe stallen) wordt fors meer ammoniak gereduceerd dan wettelijk voorgeschreven is. Door intern salderen worden de wettelijke normen ruimschoots gehaald, dit blijkt uit de MDV. Daarom is een positieve score toegekend.

Verbeterd situatie vanuit fijnstof:

Het plan voldoet aan de wettelijke normen. Er is geen verbetering van de situatie als gevolg van de toename van het aantal dieren (schaalvergroting). Daarom is een neutrale score toegekend.

Wordt een ruimtelijk knelpunt opgelost dan wel voorkomen:

Op dit punt is alleen gezien of een ruimtelijk knelpunt wordt opgelost of voorkomen. Milieuhygiënische aspecten zijn elders in de scores verwerkt. Voor dit bedrijf geldt dat er op dit moment geen sprake is van een ruimtelijk knelpunt.

Omgevingskwaliteiten

Stalontwerp:

Het stalontwerp voldoet aan de redelijke eisen van welstand. Er is geen sprake van extra inspanningen op het gebied van architectuur, maar de stallen worden wel uitgevoerd in betonpanelen voorzien van steenstrips. Dit komt de omgeving ten goede, daarom is een positieve score toegekend.

Verantwoorde landschappelijke inpassing:

Landschappelijke inpassing van de ruimtelijke ingreep is een op zich zelf staande voorwaarde die voortvloeit uit het bestemmingsplan. Het bedrijf voldoet hieraan. In het bestemmingsplan is een minimale breedte van 5 meter voorgescreven, het plan gaat uit van een breedte van 5,5 meter à zes meter. De landschappelijke inpassing aan de voorzijde van het bestaande bedrijf is overigens ruim 20 meter. Aan dit aspect is een positieve score toegekend.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Openheid naar omgeving:

Er worden geen specifieke ontwikkelingen ingezet die burgers meer betrekken bij de bedrijfsvoering. De landschappelijke inpassing levert wel een positieve bijdrage aan de beleving van de omgeving voor passanten. Aan dit aspect is een neutrale score toegekend.

Duurzaam ondernemen

Voldoende economische onderbouwing bedrijfsplan:

In het bedrijfsplan is aandacht besteed aan dit aspect. Er is sprake van een voldoende economische onderbouwing (+).

Bedrijf met toekomstwaarde:

De voorgestelde investering is gericht op de continuïteit van het bedrijf/ de bedrijfsvoering. Tevens geldt voor dit bedrijf dat naast de intensieve veehouderij sprake is van akkerbouw, dit zorgt voor risicospreiding (+).

Maatlat Duurzame Veehouderij

Op dit aspect is hierboven reeds in voldoende mate in gegaan.

Conclusie

Het bedrijf scoort op alle punten voldoende. Bij 7 van de 12 aandachtsvelden is sprake van een (zeer) positieve score. Positieve scores zijn toegekend aan aspecten op het gebied van dierenwelzijn, milieuwinst, omgevingskwaliteiten en duurzaam ondernemen. Hierbij is het feit dat het bedrijf voldoet aan alle aspecten van de Maatlat Duurzame Veehouderij (en dus gecertificeerd zal worden) zeer positief gescoord. Op de overige punten is geen positieve score toegekend, maar een neutrale score. Dat wil niet zeggen dat er geen sprake is van

verbetering van de situatie. In de toelichting is aangegeven waarom de positieve score niet is toegekend.

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er sprake is van significante verduurzaming van het bedrijf na realisatie van het plan.

Annemiek de Feijter/ Veronique Dekker
Afdeling Omgeving, Economie en Vastgoed.

26 augustus 2013

tom de witte

ontwerpers van de buitenruimte

landschappelijke inpassing

Landstraat 18
Aardenburg

www.tomdewitte.nl

Bouwen van een pluimveestal bij de boerderij van Familie de Rijcke in Heille/
Sluis

Datum: 14 maart 2013

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
Plan van de opdrachtgever	4
Ligging - Topografische kaart	5
Bouwplan	6
Beschrijving van de omgeving	7
Beleidskader	8
Planvoorstel	11
Plan en omgeving	12
Landschappelijke inpassing van het bedrijf in de ruimte	13
Beplantingsvoorstel	15
Samenvatting en conclusie	18
Bijlage I: Begroting	

INLEIDING

Dit rapport beschrijft het onderzoek dat gedaan is naar de invloed op het landschap en de omgeving bij de bouw van een pluimveestal aan de Zuiderbruggeweg nabij Heille in het buitengebied van Aardenburg, gemeente Sluis.

Achtereenvolgens worden de plannen van de opdrachtgever uit de doeken gedaan, een beschrijving van de omgeving en het beleidskader van de overheid. Wat dan volgt is de optimale inpassing van het bedrijf in de omgeving en een planvoorstel met een beplantingslijst. Tot slot is er de conclusie.

Dit rapport is opgemaakt door:

Corinne Lecluyse & Tom de Witte – ontwerpers van de buitenruimte in Aardenburg

In opdracht van:

Familie de Rijcke
Zuiderbruggeweg 16
4524 KJ Sluis

Aardenburg, 14 maart 2013

PLAN VAN DE OPDRACHTGEVER

Familie de Rijke uit Heille, nabij Aardenburg is van plan om een dubbele pluimveestal te bouwen naast hun bedrijf aan de Zuiderbruggeweg in Sluis.

Het gaat om twee stallen die elk circa 90 meter lang en circa 20 meter breed zijn. De ruimte tussen de twee nieuwe stallen is ongeveer 8 meter. De uiteindelijk te bebouwen oppervlakte komt daarmee op circa 48x90 meter.

De nieuw te bouwen stallen zullen aan de westzijde komen. Tussen de huidige boerderij en de nieuwe bouwlocatie ligt de Ydewalleweg, een onverharde weg met hoogstens bestemmingsverkeer.

Het is de bedoeling om de nieuw te bouwen stal in te kleden in een groen, landschappelijk verantwoord kader.

Deze groenzone zal aansluiten bij het reeds aanwezige groen op de boerderij.

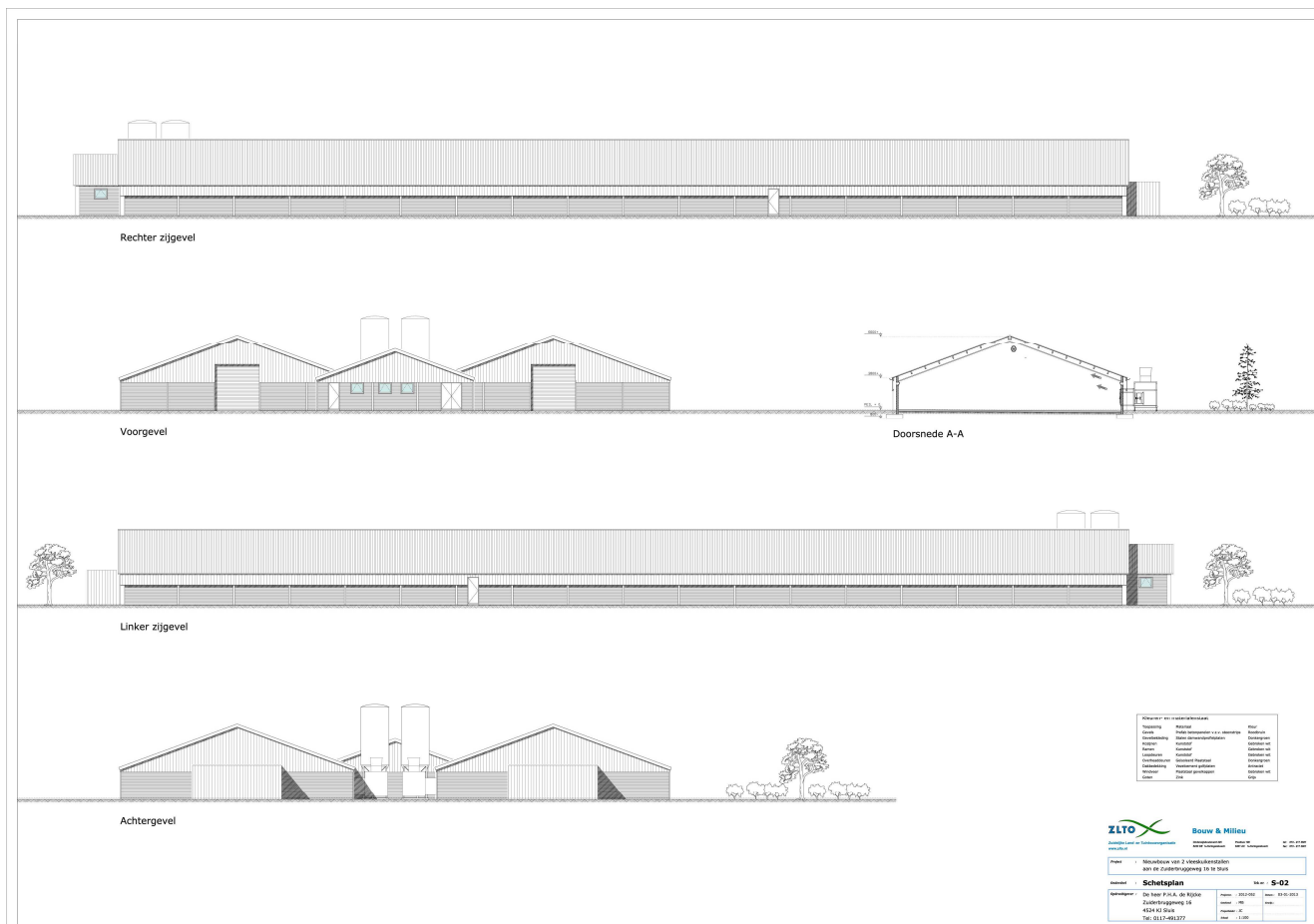
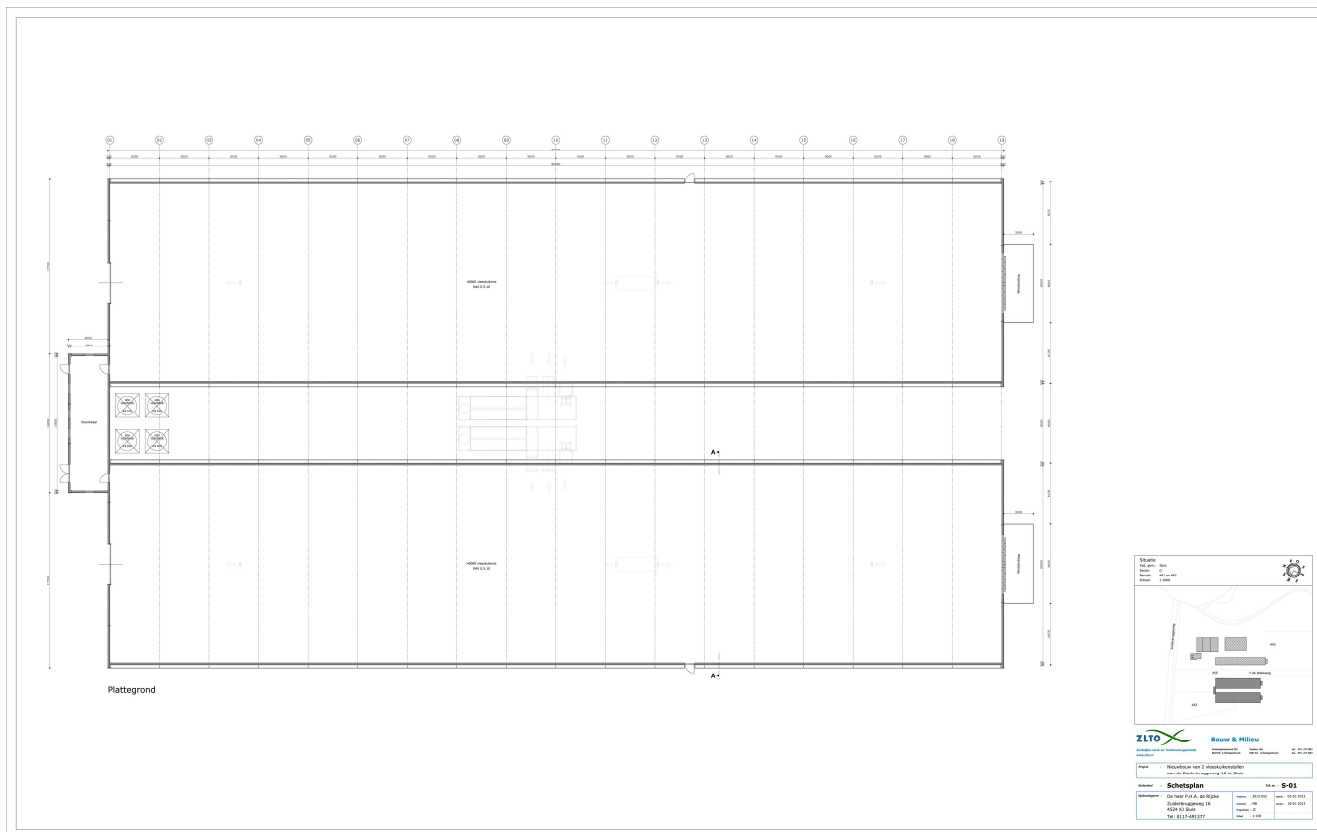
Linksboven:
De nieuwe stallen komen naast de al bestaande pluimveestal.

Linksonder:
Zuiderbruggeweg en omgeving

LIGGING – TOPOGRAFISCHE KAART

BOUWPLAN

BESCHRIJVING VAN DE OMGEVING

De nieuwe stallen zullen gebouwd worden aan de Zuiderbrugweg net buiten de bebouwde kom van Aardenburg, maar behorende tot het grondgebied van Sluis. Ze zullen komen op een stuk landbouwgrond, naast de boerderij van Familie de Rijke. De boerderij bestaat uit een woonhuis, een aantal schuren en een reeds aanwezige pluimveestal.

De boerderij is ingekaderd in veel groen (bomen en ook struiken).

Tussen de boerderij en de nieuw te bouwen stallen ligt een onverharde weg; de Ydewalleweg.

Deze weg vormt een verbinding tussen de Zuiderbrugweg en de zuidelijker gelegen Krakeelweg. De weg is geen primaire doorgangsroute; slechts bestemmingsverkeer en incidenteel wandelaars maken gebruik van deze onverharde weg.

De omgeving maakt in het algemeen een gesloten indruk door de vele bossages en verspreide bebouwing.

In noordelijke richting gaat het landschap over naar iets meer openheid, met weidse uitzichten, lange bomenrijen en open akkers.

Oostelijk ligt Aardenburg, met daar veel groen in de vorm van struiken en bomen.

In westelijke en zuidelijke richting is het landschap het meest divers. Hier valt vooral de kleinschaligheid erg op.

Veel kleine weiden en akkerbouw percelen. Zeker in de omgeving van het nabijgelegen buurtschap Heille is dit het geval. Daar is tevens een tamelijke concentratie van verspreide bebouwing van allerlei aard te vinden.

De beplanting is eveneens laag en gesloten. Er zijn hier en daar kleine groepjes bomen en veel struiken. Vaak zijn de bomen knotwilgen en –populieren.

De lagere struiken zijn typisch voor de omgeving. We onderscheiden vlier, meidoorn, sleedoorn en elzen.

De nabijgelegen Elderschans is een object van grote cultuurhistorische waarde. De buitenplaats is gelegen in wat ooit een landschapspark was. Vandaag de dag is deze omgeving een verwilderd bos.

In zuidelijke richting is het landschap wat meer open

Rondom de nabijgelegen Stierskreek is er sprake van meer verdichting in het landschap.

BELEIDSKADER

PROVINCIAAL BELEID

Het provinciaal landschaps- en ruimtelijk beleid wordt gekaderd in het 'Omgevingsplan 2012-2018'

Op het gebied van de inrichting van het landschap wordt er op pagina 77, hoofdstuk 3.3.4 een en ander uitgelegd over het landschap en erfgoed.

We lezen dat de bescherming en ontwikkeling van waardevolle landschappen en cultuurhistorisch erfgoed in Zeeland en de economische baten die voortvloeien uit dat landschap en erfgoed de doelstelling is.

De identiteit, diversiteit en belevingswaarde van het Zeeuwse landschap zouden moeten worden behouden en versterkt.

Als voorbeeld worden genoemd bijzondere polders en kreekruggen.

Verder wordt er hoofdzakelijk verwezen naar het gemeentelijk beleid (dat in het bestemmingsplan is vastgelegd) voor een meer specifieke benadering.

Regelmatig wordt in het omgevingsplan melding gemaakt dat men in wenst te zetten op maatwerk.

In hoofdstuk 4.3.4 lezen we een en ander over 'ontwikkelen met deskundig advies'

De provincie, zo staat er, ziet in het landelijk gebied voor zichzelf een nadrukkelijke rol weggelegd als het gaat om '...het bevorderen van de economische vitaliteit in combinatie met zorg voor het behoud van een aantrekkelijk vestigingsklimaat.'

Dat deskundig advies kan door zowel een gemeente als een initiatiefnemer worden ingeroepen.

Met het advies wordt beoogd de economische, landschappelijke en cultuurhistorische meerwaarde van de initiatieven in het landelijke gebied te vergroten.

Over een landschappelijke inpassing wordt geschreven dat het van belang is om zorg te dragen voor een optimale aansluiting bij het bestaande karakter van de omgeving en het landschap.

'Een nieuwe ontwikkeling dient zodanig in het landschap te worden ingebed dat het als een logisch onderdeel deel uitmaakt van het landschap.'

GEMEENTELIJK BELEID

De locatie aan de Zuiderbruggeweg in het buitengebied bij Aardenburg maakt deel uit van de Gemeente Sluis. In dit deel van de gemeente is het bestemmingsplan 'Buitengebied Sluis' vigerend.

In dit bestemmingsplan wordt een kenschets (hoofdstuk 2) van het buitengebied gemaakt.

Belangrijk voor deze specifieke locatie is hoofdstuk 2.2.4, dat gewijd is aan de land- en tuinbouw.

Er valt te lezen: 'Veruit het grootste deel van het buitengebied van Sluis is in gebruik bij de land- en tuinbouw. De landbouw is niet alleen van groot economisch belang voor de regio, maar ook voor het in stand houden van het landschap en de belevingswaarde ervan.'

Even verderop wordt gesproken over de trend van de afname van het aantal puur agrarische bedrijven, en dat recreatieve nevenactiviteiten daarbij toenemen. Volgens het bestemmingsplan vormen (relatief) hoge grondprijzen een belemmering voor verdere schaalvergroting.

Als vervolg daarop lezen we dat er '...dient rekening te worden gehouden met een noodzakelijk en doorgaand proces van aanpassing en verandering. Dit proces richt zich met name op schaalvergroting, intensivering, specialisatie en verbreding.'

De gevolgen van voorgaande liberalisering en globalisering op de wereldmarkt zijn volgens het bestemmingsplan een motivatie om mogelijkheden te bieden voor schaalvergroting.

Het kan dan gaan om vergroting van het bedrijfsoppervlak zowel als bedrijfsbebouwing.

Ook de 'Nota Beleid (voormalige) Agrarische Bedrijven' (hoofdstuk 3.3) spreekt over de wenselijkheid om in te spelen op plattelandsontwikkeling als instrument om de leefbaarheid in het buitengebied te bevorderen en aantrekkelijk te maken en tevens om agrarische (en andere) ondernemers in het buitengebied (waar nodig) zo goed mogelijk te begeleiden.

De beleving van het landschap en de leefbaarheid ervan vormen een belangrijke pijler in het bestemmingsplan.

Immers, naast de agrarische sector is de toeristische branche de tweede belangrijke speler in de streek.

Op diverse plaatsen in het bestemmingsplan komt duidelijk naar voren dat men beide –soms conflicterende– belangen wenst te stimuleren.

Het gemeentelijke ruimtelijke beleid komt er wezenlijk op neer dat men de nadruk legt op het behoud en de ontwikkeling van economische vitaliteit en ook de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied.

Vooraf de wisselwerking tussen deze twee is belangrijk, zo lezen we.

Het bestemmingsplan verwijst ook regelmatig door naar het rapport 'Gebiedsvisie West Zeeuws Vlaanderen – Natuurlijk Vitaal'

Op basis daarvan wordt meer inhoud gegeven aan wenselijke ontwikkelingen.

In hoofdzaak wordt gefocust op de landschappelijke beleving van de omgeving. Vooral het herstel en de versterking van de natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische waarden worden nadrukkelijk in de verf gezet.

Voor deze betreffende locatie geldt dat we te maken hebben met de zogenaamde Vlaamse polders die minder groots en weids zijn dan de Zeeuwse polders, maar evenzeer een open karakter hebben. (Zie toelichting Bestemmingsplan 'Buitengebied', blz 17, figuur 2.3)

Van belang is het feit dat gestreefd wordt naar een 'leesbaar' landschap. Open ruimte waar ooit zee armen waren, benadrukken van de oude, historische dijenloop middels bomen en in de oudere polders meer beslotenheid.

In het vigerende bestemmingsplan valt de locatie onder de bestemming 'Agrarisch'. Er zijn verder geen bijzondere waarden aan gekoppeld. De aanpalende weg valt onder de bestemming 'Verkeer'

In deze beide bestemmingen is het niet noodzakelijk om extra rekening te houden met bijzondere waarden.

Het principe van verevening is op deze plaats van toepassing. We hebben te maken met 'niet-grondgebonden landbouw (intensieve veehouderij)'

Bij dit principe is het zo dat bij –in dit geval– de bouw van een stal de gebruikte ruimte wordt gecompenseerd in de vorm van 'ruimtelijke kwaliteitswinst' Dat kan zijn in de vorm van landschaps- of natuurontwikkeling, of het verbeteren van de inrichting van het erf.

Het bestemmingsplan geeft niet nader aan wat dan inhoudelijk onder die 'ruimtelijke kwaliteitswinst' wordt verstaan.

In feite gaat het dus bijna altijd om een maatwerk oplossing.

Bijlage I I van het bestemmingsplan 'Buitengebied' geeft een uitgebreide formulering van de richtlijnen bij de aanleg en realisatie van erfbeplantingen.

PLANVOORSTEL

Plan is niet op schaal!

PLAN EN OMGEVING

LANDSCHAPPELIJKE INPASSING VAN HET BEDRIJF IN DE OMGEVING

De nader te bouwen stallen zullen op een verantwoorde manier ingepast moeten worden in het landschap.

Het is een voorname taak om dat met grote zorgvuldigheid te doen.

De omgeving van de bestaande boerderij kent een gevarieerd landschapsbeeld. We treffen er huizen in allerlei formaat, veel laag struikgewas en her en der verspreid grotere bomen. In het algemeen maakt het landschap een besloten indruk met af en toe een vergezicht.

In dit kader is het enerzijds belangrijk om de nieuwbouw goed aan te kleden in groen kader, maar anderzijds is die eventuele verdichting van het landschap ook weer niet der mate ingrijpend dat het als zeer storend kan worden ervaren. De omgeving is immers al tamelijk verdicht.

In oostelijke richting ligt Aardenburg en meer nabij het park/ bos rondom de Elderschans. Hier treffen we een tamelijk specifieke vegetatie aan.

Alhoewel het bos nogal verwilderd is, is de voornaamste boomsoort zomer eik. Het is zinvol om deze soort te gaan toepassen in de groene omkadering van de nieuwe stallen. Ook de grondsoort is daar uitermate voor geschikt.

Naast eiken treffen we in het omliggende landschap tamelijk veel knotwilgen aan. Soms als solitair langs de nabijgelegen Stierskreek, soms op een rij langs de weg.

Het is de bedoeling om aan de noordzijde, voor de schuur een dergelijke rij knotwilgen te planten.

De knotwilgen geven voldoende groene afscherming, maar bieden ook de mogelijkheid om vanaf de nieuwe stallen een blik op het landschap te werpen. Zo snijdt het mes aan twee kanten.

Net voor de knotwilgenrij is een wateropvang sloot voorzien, ten behoeven van het regenwater dat van de daken komt.

Er wordt een ondergrondse verbinding voorzien naar de sloot langs de Zuiderbrugge weg.

Deze twee landschapselementen zullen bovendien bijdragen aan de diversiteit van de omgeving. Dergelijke elementen bepalen de herkenbaarheid en het karakter van de omgeving.

Het nieuwe stallencomplex wordt aan de zuid- en westzijde ingekleed met een stuweel van 5,5 tot 6 meter breed. Deze breedte zorgt er voor dat er ruim voldoende buffer is om het zicht vanuit het landschap op de stal weg te nemen. De plantzones worden ingevuld met streekeigen soorten die prima aansluiten bij de reeds bestaande beplantingen in deze omgeving.

Samen met de knotwilgen rij en het waterelement herbergen deze bosjes en bomen een enorme variatie aan flora en fauna. Hierdoor dragen ze in hoge mate bij aan de biodiversiteit van de omgeving.

Aan de oostzijde is er geen noodzaak om de stallen te flankeren door een groene buffer. Vlak aan de stallen ligt de Ydewalleweg, een onverharde weg met slechts

bestemmingsverkeer. Aan de andere zijde van deze grindweg is enig groen in de vorm van struiken en bomen en direct daarnaast de reeds aanwezige pluimveestal. Vanuit het omliggende landschap is deze zijde van de schuur niet zichtbaar.

De struweel-beplanting wordt verder aangevuld met enkele hogere solitaire eiken. Deze bomen worden niet in rijen of op gelijke afstand geplant. Die onregelmatigheid zorgt voor een meer spontane toets aan deze beplantingszone.

De nieuwe aanplant zal er een poosje over doen om te volgroeien. Het vergt enig geduld voor al die met groen werkt. Bij de bomen moeten we rekenen op circa 7 tot 10 jaar voordat ze beeldbepalend gaan worden. De struwelen en knotwilgen groeien aanmerkelijk sneller, daar kan men na circa 4 jaar wel enig resultaat verwachten.

BEPLANTINGSVOORSTEL

De locatie aan de Zuiderbrugweg is gelegen op de grens van een dekzandrug en een aansluitend dekzandgebied.

De grondsoort is in tegenstelling tot andere plaatsen in West Zeeuws Vlaanderen hier geen klei maar zand.

Hierdoor is ook de vegetatie anders dan in deze klei gebieden.

Het verdient de uiterste aanbeveling om de nader toe te passen beplanting af te stemmen op deze specifieke bodemgesteldheid om een optimale aansluiting te krijgen met het omringende landschap.

Rond de boerderij en de reeds aanwezige gebouwen is al beplanting aanwezig. Het Aan alle zijden, behalve de noordzijde, is een ruime zone van struweel beplanting voorzien. Deze struwelen zorgen ervoor dat de huidige boerderij goed in het landschap is ingekaderd.

Langs de Zuiderbrugweg en ook langs de Ydewalleweg treffen we populieren. De geschatte leeftijd is ongeveer 40 jaar.

Vanuit de woning in noordelijke richting is er min of meer onbelemmerd zicht op het landschap.

Rondom het woonhuis is een tuin aanwezig met typische tuin-beplanting en een haag rondom.

Het nieuwe inrichtingsplan voorziet erin om rond de nader te bouwen stallen aan de zuid- en westzijde een struweelbeplanting te voorzien van ongeveer 5,5 meter breed. Op 4 rijen (die 1,5 meter uit elkaar liggen) worden landschappelijk verantwoorde heesters geplant.

De sortimentskeuze is toegespitst op de grondsoort (zand) en bodemgesteldheid en sluit aan bij de aanwezige planten die van nature voorkomen in deze omgeving

Als de beplanting volgroeid is, zal deze een hoogte bereiken tussen ongeveer 4 en 6 meter. Het is van groot belang om een beperkte soortenkeuze toe te passen. De gekozen planten hebben min of meer allemaal een zelfde groeisnelheid, waardoor er geen onnodige concurrentie ontstaat. Normaal gezien is 5-7 plantsoorten voldoende. Een aantal van de voorgestelde soorten zijn doornstruiken als sleedoorn, meidoorn of hondsroos. Dit is aangevuld met niet-doornachtigen als: vlier, Gelderse roos en liguster. Die laatste soort is semi-wintergroen.

Hoewel niet algemeen voorkomend in het landschap, wordt ook beuk geadviseerd. Deze plant past uitstekend bij de grondsoort en bovendien hebben we hier te maken met een tamelijk gecultiveerde omgeving, waardoor deze soort wel te verantwoorden is. Een ander voordeel is dat deze plant in de winter haar (bruine) bladeren behoudt en daardoor zicht op de stallen wegneemt.

De doornachtige struiken hebben dan het voordeel dat ze voedsel en bescherming bieden aan vele vogels die zich op hun beurt weer voeden met allerlei (schadelijke) insecten.

In het struweel wordt daarnaast een aantal eiken als boomvorm geplant. Door deze bomen niet op een statische lijn maar meer spontaan verspreid toe te passen ontstaat een meer gediversifieerd aanzicht vanuit de omgeving.

De eik, *Quercus robur* (zomereik) in dit geval, is een boom met lange omlooptijd. Landschappelijk gezien is dit een beter keuze dan een snelgroeiend exemplaar, zoals bijvoorbeeld een populier.

De zomer eik groeit weliswaar langzaam, maar op lange termijn is deze soort een meer consistente waarde in het landschap.

Het is zeer zeker niet de bedoeling om met snelgroeiende, zogenaamde 'wijker' bomen te gaan werken. Dit type boom groeit binnen 10 jaar uit tot een grote boom met een omvang van circa 12-15 meter. Bekende wijker-bomen zijn wilg of populier. Veelal worden wijker-bomen toegepast in combinatie met blijver-bomen. Die laatste groep zijn langzaam groeiend, zoals beuk, es of eik.

Echter door de geweldige groeikracht van –bijvoorbeeld- populier of wilg, blijven deze soorten achter in de groei en bovendien krijgen ze ook niet de kans om uit te groeien tot een visueel aantrekkelijke boom.

Het verdient dus de uiterste aanbeveling om te werken met een duurzamere en ietwat langzamer groeiende beplanting.

Aan de noordzijde van de nieuwe stal wordt een rij van knotwilgen voorzien. Deze bomen worden op 6 meter afstand van elkaar geplant en aangeraden wordt om ze elke 2 à 3 jaar te knotten.

Een optie is om elk jaar of elke 2 jaar om-en-om te knotten, zo blijft er altijd een groen volume aanwezig.

SOORTENLIJST

Struwelen:

Crataegus monogyna – meidoorn – 20%

Prunus spinosa – sleedoorn – 10%

Fagus sylvatica – beuk – 20%

Ligustrum vulgare – 20%

Rosa canina – hondsroos – 10% (buitenste rijen)

Sambucus nigra – vlier – 10%

Viburnum opulus – gelderse roos – 10%

1,5 meter tussen de rijen, plantafstand in de rij: 1 meter

Er is geen verband of ritme in de beplanting; er wordt spontaan geplant teneinde een zo natuurlijk mogelijk beeld te verkrijgen

Bomen in het struweel:

Quercus robur – zomereik

Niet op rij planten, spontaan te verdelen (zie plan)

Knotbomen:

Salix alba - wilg

eikenboom

SAMENVATTING EN CONCLUSIE

Concluderend kan gesteld worden dat de voorgenomen bouw van een pluimveest al aan de Zuiderbrugweg in Sluis geen probleem vormt in het kader van de landschappelijke beleving.

De nader aan te planten struwelen en bomen zullen samen met de toekomstige stal op deze locatie geen afbreuk doen aan het landschap.

Daarvoor dient wel aan een paar zaken voldaan te worden. Zo is het belangrijk dat de nieuwe stal wordt gedragen in de omgeving door een groene inkadering.

Alleen op deze wijze zal de nieuwbouw tamelijk goed wegvallen in het landschap en door de aangebrachte beplanting er een onderdeel van worden.

Daarnaast wordt aanbevolen om de de nieuwe stal te bouwen in een stijl en met materialen die passen bij het landschap en ook aansluiten bij de reeds bestaande gebouwen. Hierdoor zal de inpassing nog beter tot recht komen.

Uiteraard wordt het landschap en daarmee de omgeving wel verdicht, maar dat is op deze plaats niet bezwaarlijk. Het landschap is al overwegend gesloten met enkele doorzichten naar en doorheen de polders. Het hoofdzakelijke karakter van de nabije omgeving wordt gevormd door de aanwezigheid van allerlei bossages, bomengroepen een bos en huizen en gebouwen van allerlei aard en gedaante.

Alhoewel de stal een behoorlijke afmeting heeft, verandert het algemene karakter van de omgeving niet tot nauwelijk en al helemaal niet in negatieve zin.

Door het toepassen van de voorgestelde groene elementen; de struwelen en bomen, maar ook het reeds aanwezige groene kader om de bestaande boerderijgebouwen, draagt op positieve wijze bij aan het versterken van de karakteriserende diversiteit van dit landschap.

BIJLAGE I: BEGROTING

SAMENVATTENDE MEETSTAAT Pagina 1 van 1

ontwerpers van de buitenruimte

Landstraat 18 • 4527 CX Aardenburg

Postbus 18 • 4524 ZG Sluis

T: 0117-301.288 • M: 0653.29.10.10 • E: info@tomdewitte.nl • I: www.tomdewitte.nl

OPDRACHTNUMMER: 158

OPDRACHTGEVER:

Familie de Rijcke

Zuiderbruggeweg 16

4524 KJ Sluis

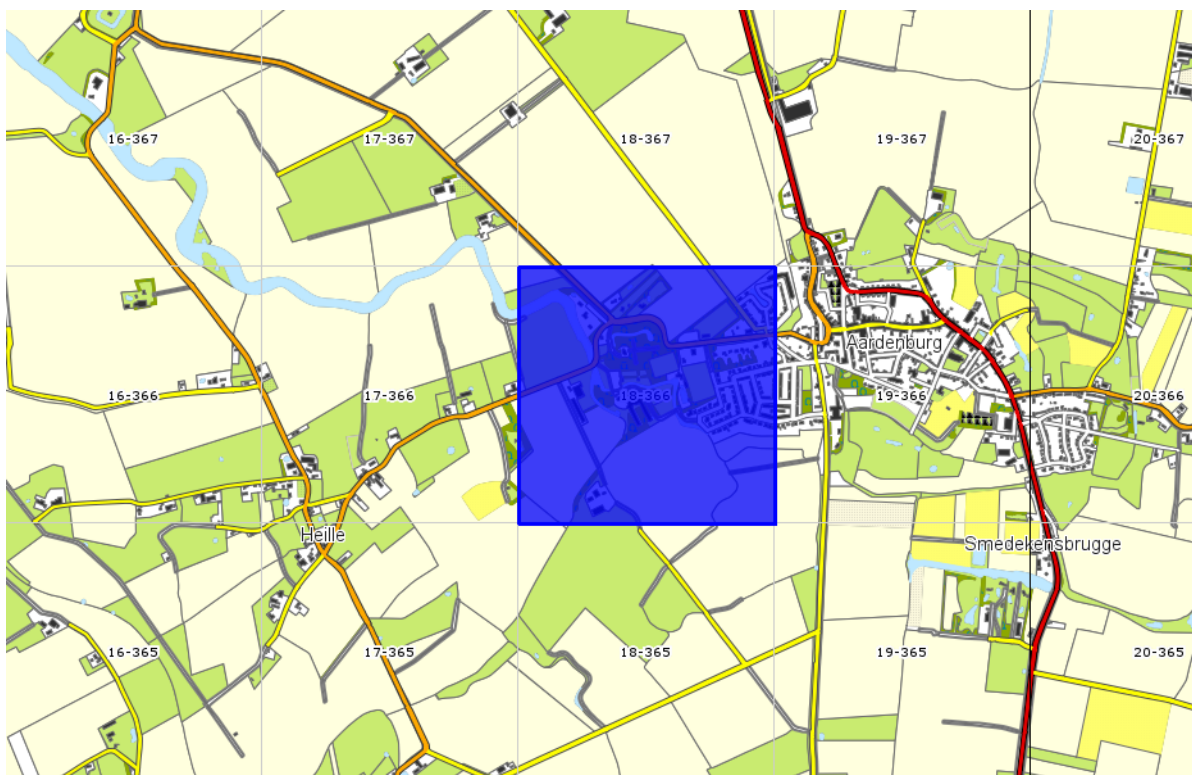
Datum: 14 maart 2013

BEGROTING

NR	WERKEN EN LEVERINGEN	EENHEID	HOEVEEL- HEDEN	EENHEIDS- PRIJZEN	TOTAAL
1. VOORBEREIDENDE WERKZAAMHEDEN					
1.1.	Uitzetten plangegevens	TP	1	€ 300,00	€ 300,00
1.2.	Grondwerk en nivelering	TP	1	€ 750,00	€ 750,00
SUBTOTAAL VOORBEREIDENDE WERKZAAMHEDEN:					€ 1.050,00
2. VERHARDINGWERKZAAMHEDEN					
2.1.	Leveren en plaatsen van verharding rond stallen	m²	742	€ 47,50	€ 35.245,00
SUBTOTAAL VERHARDINGSWERKZAAMHEDEN:					€ 35.245,00
3. CONSTRUCTIEWERKZAAMHEDEN					
3.1	Construeren van de sloot	TP	1	€ 2.250,00	€ 2.250,00
SUBTOTAAL CONSTRUCTIEWERKZAAMHEDEN:					€ 2.250,00
4. BEPLANTINGS- EN BEZAAIINGSWERKZAAMHEDEN					
4.1	Leveren en planten van knotwilgen	ST	9	€ 39,50	€ 355,50
4.2	Leveren en planten van hoogstambomen	ST	14	€ 52,50	€ 735,00
4.3	Leveren en planten van bosplantsoen (struwelen, 1100 m2)	TP	1	€ 3.500,00	€ 3.500,00
4.4	Leveren en zaaien van gras	m2	1200	€ 1,50	€ 1.800,00
4.5	Leveren en aanbrengen van bodemverbeteringsmiddelen (compost, ed.)	TP	1	€ 450,00	€ 450,00
SUBTOTAAL BEPLANTINGS- EN BEZAAIINGSWERKZAAMHEDEN:					€ 6.840,50
5. VERLICHTINGSWERKZAAMHEDEN					
SUBTOTAAL VERLICHTINGSWERKZAAMHEDEN:					€ 0,00
6. ONDERHOUDSWERKZAAMHEDEN					
6.1.	Waarborg beplanting (10% van plantprijs en arbeid)	TP	1	€ 684,00	€ 684,00
6.2	Onderhouden van de beplanting, 1e jaar	TP	1	€ 700,00	€ 700,00
SUBTOTAAL ONDERHOUDSWERKZAAMHEDEN:					€ 1.384,00
SUBTOTALEN					
1	VOORBEREIDENDE WERKZAAMHEDEN:				€ 1.050,00
2	VERHARDINGSWERKZAAMHEDEN:				€ 35.245,00
3	CONSTRUCTIEWERKZAAMHEDEN:				€ 2.250,00
4	BEPLANTINGS- EN BEZAAIINGSWERKZAAMHEDEN:				€ 6.840,50
5	VERLICHTINGSWERKZAAMHEDEN:				€ 0,00
6	ONDERHOUDSWERKZAAMHEDEN:				€ 1.384,00
TOTAAL, EXCL B.T.W.:					€ 46.769,50
BTW 6% over:					€ 0,00
BTW 21% over:					€ 0,00
TOTAAL:					€ 46.769,50

disclaimer De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in een bepaald gebied. Het systeem is in opbouw, nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door de Gegevensautoriteit Natuur gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

naam project	De Rijcke
doel project	30826 Wijzigingsplan (herstelde versie)
datum	vr, 28/09/2012 - 10:58
ordernummer	OHNL-2012-2265
geselecteerde kilometerhokken	18-366,18-366,18-366,18-366

Op de volgende pagina's vindt u eerst de beknopte eenmalige levering en vervolgens de toelichting erop.

Mocht u vragen hebben dan kunt u contact opnemen met de Helpdesk van Het Natuurloket:

e-mail: info@natuurloket.nl

telefoon: 0800 2356333

18-366	vaatplanten	mossen	korstmossen	paddenstoelen	zoogdieren	vogels	amfibieën	reptielen	vissen	dagvlinders	macronachtvlinders	micronachtvlinders	libellen	sprinkhanen en krekels	overige ongewervelden	zeeorganismen
Rode-Lijstsoorten					8	20	8									
Ffwet soorten tabel 1	8				20		12									
Ffwet soorten tabel 2+3	8				16		12									
Ffwet vogels						84										
Hrl soorten bijlage II							4									
Hrl soorten bijlage IV					8		8									
aantal soorten	212	96			48	84	24			36	4		48		8	
volledigheid onderzoek	onbepaald	slecht	niet	niet	onbepaald	goed/goed	onbepaald	niet	niet	goed	goed	niet	goed	niet	onbepaald	niet
onderzoeksperiode	1990-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010

Toelichting op de tabel

Soortgroepen

In de gehanteerde indeling is Overige ongewervelden een diverse groep met daarin alle wespen, bijen, mieren, netvleugelige, steenvliegen, kevers, vliegen, muggen, haften, wantsen, cicaden, luizen, schorpioenvliegen en overige insecten, spinnen, mijten, hooiwagens, duizendpoten, miljoenpoten, pissebedden, kakkerlakken, oorwormen, weinigpotigen, vlokreeften, lagere kreeftachtigen, weekdieren, slakken, ringwormen, snoerwormen en wormachtigen zoals bloedzuigers.

Onder de soortgroep Zeeorganismen vallen: hydroidpoliepen, mosdiertjes, mysisgarnalen, ribkwallen, stekelhuidigen, zakpijpen, zeepissebedden, zeepokken, eendenmossels, krabbezakjes, zeespinnen en grote kreeftachtigen (kreeften, krabben en garnalen). Dit betekent dat waarnemingen van de Europese kreeft (*Astacus astacus*) en andere in zoetwater levende rivierkreeften onder Zeeorganismen te vinden zijn. Zeezoogdieren zijn te vinden onder Zoogdieren.

Rode-Lijstsoorten

In de tabel staat voor elk kilometerhok per soortgroep vermeld hoeveel soorten op de Rode Lijst staan. Rode Lijsten worden formeel vastgesteld door het ministerie van LNV. De gehanteerde Rode Lijsten zijn (inclusief link naar website van ministerie van LNV met verwijzing naar pdf van het besluit):

vaatplanten:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
mossen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
korstmossen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004 ¹
paddenstoelen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004 ²
zoogdieren:	Besluit Rode Lijsten 4 september 2009
vogels:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
amfibieën:	Besluit Rode Lijsten 4 september 2009
reptielen:	Besluit Rode Lijsten 4 september 2009
vissen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
dagvlinders:	Besluit Rode Lijsten 4 september 2009
macronachtvlinders:	geen Rode Lijst
micronachtvlinders:	geen Rode Lijst
libellen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
sprinkhanen en krekels:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
overige ongewervelden:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004 ³
zeeorganismen:	geen Rode Lijst

Ffwet soorten tabel 1

Alle soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet, te vinden in de pdf op de website van het ministerie van LNV ([beschermde soorten van de Flora- en faunawet](#)).

¹ Na vaststelling van de Rode Lijst is gebleken dat *Haematomma ochroleucum* onterecht op de Rode Lijst stond; deze is er vervolgens van afgehaald ([verantwoording Database Soorten in wetgeving en beleid](#)).

² De Rode Lijst voor paddenstoelen uit 2009 is nog niet geïmplementeerd in de NDFF; hier vindt u het Besluit: [Besluit Rode Lijsten 4 september 2009](#).

³ het gaat hier om besluiten voor de soortgroepen bijen, kokerjuffers, steenvliegen, haften, platwormen en land- en zoetwaterweekdieren.

Ffwet soorten tabel 2+3

Soorten van tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet, te vinden in de pdf op de website van het ministerie van LNV ([beschermde soorten van de Flora- en faunawet](#)).

Ffwet vogels

Alle vogelsoorten, behalve exoten, zijn beschermd krachtens de Flora- en faunawet.

Hrl soorten bijlage II

In de Europese Habitatrichtlijn staan in Bijlage II de soorten waarvoor beschermde gebieden moeten worden aangewezen. Op de site van het ministerie van LNV kunt u een overzicht vinden van de soorten ([beschermde soorten Habitatrichtlijn Bijlage II](#)). Welke gebieden dit zijn is per soort op te zoeken via [Natura 2000-gebieden](#).

Hrl soorten bijlage IV

In de Europese Habitatrichtlijn staan op Bijlage IV de soorten aangewezen die strikt beschermd zijn; de meeste soorten staan in tabel 3 van de Flora- en faunawet. Op de website van het ministerie van LNV kunt u een overzicht vinden: [beschermde soorten Habitatrichtlijn Bijlage IV](#).

Aantal soorten

Het totaal aantal soorten per soortgroep per kilometerhok in de periode zoals aangegeven. Meegenomen zijn alle waarnemingen:

- die geheel of gedeeltelijk binnen de selectie liggen;
- die zijn gevalideerd en daarbij de classificatie 'betrouwbaar' hebben meegekregen;
- waarvan de bronhouder heeft aangegeven dat ze uitgeleverd mogen worden.

Indien er een asterisk (*) in het veld staat betekent dit dat een deel van de waarnemingen pas na expliciete toestemming van de bronhouder mag worden uitgeleverd. Het kan dus zijn dat in de Eenmalige levering niet alle waarnemingen worden geleverd die optellen tot de Beknopte eenmalige levering. Ook kan het zijn dat deze gegevens later worden geleverd.

Volledigheid onderzoek

Voor elke soortgroep is aangegeven hoe volledig een specifiek kilometerhok is onderzocht. Er wordt hierbij gewerkt met een normering in maximaal 5 klassen: Niet, Slecht, Matig, Redelijk en Goed onderzocht. In onderstaande toelichting is per soortgroep aangegeven welke regels hierbij gehanteerd zijn en over welke periode.

Vaatplanten (1990 – 2010)

Om de volledigheid van onderzoek vast te stellen wordt het soortenaantal per kilometerhok vergeleken met het gemiddeld soortenaantal van een kilometerhok in dezelfde regio. Dit aantal is afhankelijk van onder andere bodemtype, waterhuishouding, schaal van het landschap en bodemgebruik. Daarom is de indeling van Nederland in 38 ecodistricten gebruikt als regio-indeling. Het gemiddeld aantal soorten per kilometerhok is bepaald aan de hand van inventarisaties uit het verleden. De aanname hierbij is dat de in het verleden vastgestelde floristische waarden een goede basis vormen voor een benadering van de actuele waarden. Het gemiddeld aantal aangetroffen soorten per kilometerhok loopt van 127 (grote, recente polders) tot 306 (kalkrijke duinen).

klasse	definitie
goed	aantal soorten is groter dan het gemiddelde van het ecodistrict minus de standaarddeviatie
redelijk	n.v.t.
matig	overige gevallen
slecht	aantal soorten per kilometerhok is kleiner dan 26 of, als het aantal soorten kleiner is dan het gemiddelde van het ecodistrict, minus tweemaal de standaarddeviatie.
niet	geen waarnemingen

Mossen (2000 – 2010)

Gegevens van mossen zijn veelal afkomstig van natuurgebieden en stedelijk gebied. De meeste bedreigde mossoorten komen vooral voor op vochtige plaatsen en in bossen.

klasse	definitie
goed	meer dan 30 soorten
redelijk	11-30 soorten
matig	1-10 soorten
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Korstmossen (2000 – 2010)

Gegevens van korstmossen zijn voornamelijk afkomstig van bos, heide en stuifzand, laanbomen en muren van oude gebouwen. Korstmossen kunnen in alle seizoenen worden gevonden.

klasse	definitie
goed	meer dan 20 soorten
redelijk	11-20 soorten
matig	1-10 soorten
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Paddenstoelen (2000 – 2010)

Om de volledigheid van een inventarisatie te definiëren zouden voor elk kilometerhok naast de aantallen waarnemingen en soorten ook specifieke biotoopkenmerken moeten worden meegewogen. Voor paddenstoelen is een dergelijke weging nog niet op landelijke schaal mogelijk. Vooralsnog wordt uitgegaan van het globale (niet statistisch onderbouwde) ervaringsfeit dat een "serieus" onderzoek in een hok in een goede tijd minstens een bepaald aantal verschillende soorten moet opleveren, met een eveneens globale correctie voor het feit dat dit aantal in een "goed" hok met minder waarnemingen wordt bereikt dan in een "slecht" hok.

klasse	definitie
goed	250 of meer soorten; of 1000 of meer waarnemingen
redelijk	overige gevallen
matig	n.v.t.
slecht	minder dan 50 soorten; of minder dan 100 waarnemingen
niet	geen waarnemingen

Zoogdieren (2000 – 2010)

Voor zoogdieren is de onderzoekskwaliteit voor een kilometerhok bepaald op grond van twee aspecten die voor de totaalscore worden opgeteld.

1. het aantal waargenomen soorten sinds het jaar 2000

aantal soorten	aantal punten
1	0
2-4	5
5-9	10
10-99	15

2. uitvoering van een of meerdere projecten van het Netwerk Ecologische Monitoring of het VerspreidingsONderzoek LandZoogdieren (VONZ), waarin de aanwezigheid van een bepaalde set soorten (bijvoorbeeld muizen en spitsmuizen of vleermuizen) systematisch bepaald wordt.

NEM- of VONZ-project	aantal punten
braakbalmonitoring	15
vleermuiswintertellingen	30
muizen vangen met inloopvallen	30
vleermuiszoldertellingen	30
hazelmuistellingen	10

klasse	definitie
goed	100 – 1000 punten
redelijk	65 – 99 punten
matig	25 – 64 punten
slecht	0 – 24 punten
niet	geen waarnemingen

Vogels (2000 – 2010)

In de regel wordt er bij vogels onderscheid gemaakt tussen broedvogels (reproducen) en water- en wintervogels (foerageren en pleisteren). Voor beide wordt in de tabel de onderzoeksvolledigheid gegeven, eerst broedvogels, dan water- en wintervogels.

Voor het bepalen van de volledigheid van onderzoek wordt niet alleen gekeken naar het aantal vastgestelde soorten maar ook naar de onderzoeksintensiteit (is een gebied c.q. kilometerhok voldoende bekeken om iets te zeggen over het voorkomen van de vogelbevolking). Losse waarnemingen worden in deze berekening niet meegenomen.

Broedvogels

In de jaren 1998-2000 is er in het kader van het *Atlasproject* van de Nederlandse Broedvogels in geheel Nederland gewerkt aan het vergaren van broedvogeldata op het niveau van kilometerhokken. In besloten tot halfopen landschappen wordt 70-80% van de werkelijk in een kilometerhok aanwezige soorten vastgesteld. In open landschappen wordt uitgegaan van minimaal 80-100%. Een kilometerhok waar atlaswerk heeft plaatsgevonden wordt als redelijk onderzocht gekwalificeerd.

Het *Landelijk Soortenonderzoek Broedvogels (LSB)* is in zijn huidige opzet in 1996 van start gegaan. Het richt zich op het jaarlijks verzamelen van de aantallen broedgevallen van in kolonies broedende soorten en de aantallen broedgevallen van zeldzame soorten. Van een selectie van zeldzame broedvogelsoorten wordt hierbij ook de verspreiding jaarlijks in kaart gebracht. Van de kolonievogelsoorten mag uitgegaan worden van een vrijwel landdekkende inventarisatie.

Een kilometerhok is matig onderzocht als er na 1993 drie of meer keren een kolonie- en/of zeldzame soort is gemeld.

Het *Broedvogel Monitoring Project (BMP)* is in 1984 van start gegaan en heeft tot doel de aantalveranderingen van min of meer algemene vogelsoorten te volgen. In vaste proefvlakken van 15 tot 500 hectare groot verspreid over Nederland wordt jaarlijks een vaste selectie aan soorten onderzocht. De selectie van soorten kan bestaan uit alle soorten of uit een set van bijzondere soorten, bijvoorbeeld alleen weidevogels (BMP-W). Een kilometerhok is goed onderzocht als er na 1995 twee keer een proefvlak is onderzocht. Als er een BMP-W proefvlak is onderzocht is het kilometerhok redelijk onderzocht.

klasse	definitie
goed	na 1995 twee keer een proefvlak BMP
redelijk	proefvlak BMP-W; of atlasproject 1998-2000
matig	drie of meer keer een kolonie- of zeldzame soort (LSB) gemeld
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Water- en wintervogels

Vanaf seizoen 1992/93 is de coördinatie van de *watervogeltellingen* ondergebracht bij SOVON. Het gaat daarbij om de maandelijkse ganzen- en zwanentellingen, maandelijkse tellingen van de Zoete Rijkswateren, de midwintertelling in januari en tellingen in de Waddenzee. Bij een evaluatie van deze verscheidenheid aan watervogelprojecten, bleek de genoemde opzet niet geheel te voldoen. Door de projectmatige aanpak bleef de informatie over het voorkomen van watervogels versnipperd. Met ingang van het winterhalfjaar 2000/01 is het netwerk aan telgebieden uitgebreid, wordt het merendeel van de belangrijke watervogelgebieden in het winterhalfjaar maandelijks geteld en worden alle projectresultaten in een gezamenlijk rapport opgenomen.

Een kilometerhok is goed onderzocht als er >25 maanden geteld is in de laatste 5 jaar. Als er >10 en <25 maanden is geteld in de laatste 5 jaar is het hok redelijk onderzocht. >5 en <10 maanden geteld is matig onderzocht.

Het *Punt Transect Tellingenproject (PTT)* is het oudste monitoringproject van SOVON en werd in 1978 in het leven geroepen omdat van veel, vooral algemeen voorkomende, wintervogels vrijwel niets bekend was over de aantalsontwikkelingen binnen Nederland. De doelstellingen van het door SOVON en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) opgezette project waren (a) het volgen van de aantalsontwikkelingen van zoveel mogelijk soorten winter- en trekvogels door de jaren heen, zo mogelijk in relatie tot de achterliggende oorzaken en (b) het volgen van de veranderingen in de verspreiding van winter- en trekvogels. De uitvoering van het project is op alle punten gestandaardiseerd en houdt in dat waarnemers puntsgewijs op een vaste route gedurende een vaste tijd alle vogels tellen.

Als er minimaal 2 punten meerjarig zijn onderzocht is het kilometerhok matig onderzocht. In alle andere gevallen is het kilometerhok slecht onderzocht.

klasse	definitie
goed	watervogeltellingen gedurende meer dan 24 maanden in de afgelopen 5 jaar
redelijk	watervogeltellingen gedurende 11 tot 24 maanden in de afgelopen 5 jaar
matig	meerjarig PTT van minimaal 2 punten; of watervogeltellingen gedurende 5 – 10 maanden in de afgelopen 5 jaar
slecht	niet minimaal 2 punten meerjarig PTT; of watervogeltellingen gedurende minder dan 5 maanden in de afgelopen 5 jaar
niet	geen waarnemingen

Amfibieën (2000 – 2010)

Het aantal waarnemingen is in eerste instantiebepalend voor de onderzoekskwaliteit. Daarnaast worden er correcties toegepast op basis van de periode waarin de waarnemingen zijn gedaan en op basis van de aantallen soorten die wel of niet op de Rode Lijst staan.

klasse	definitie
goed	meetnetactiviteit in het kilometerhok; of meer dan 15 waarnemingen
redelijk	8 – 14 waarnemingen
matig	3 – 7 waarnemingen
slecht	1 – 2 waarnemingen
niet	geen waarnemingen

correctie 1

Voor elke soort zijn zogenaamde “vroeg” en “late” perioden van waarnemingen vastgesteld. Indien er in een kilometerhok meerdere waarnemingen uit de vroeg en de late periode zijn gedaan, wordt een klasse hoger aan het kilometerhok gekoppeld.

waarneming van:	periode
een willekeurige salamander in de periode februari – april	vroeg
een Gewone pad, Heikikker of Bruine kikker in de periode februari – juni	vroeg
een willekeurige salamander in de periode mei – augustus	laat
een willekeurige pad of kikker in de periode mei – augustus NIET zijnde van de Gewone pad of Heikikker of Bruine kikker	laat

correctie 2

Bovenop de bovenstaande indeling en eerste correctie vindt nog een tweede correctie plaats als onderstaande geldt. Dit gebeurt alleen indien er sprake is van een exacte overeenkomst; is dat niet het geval dan vindt er geen verdere correctie plaats.

aantal Rode-Lijstsoorten	aantal soorten niet op de Rode Lijst	correctie
1 of meer	5 of meer	een klasse hoger
2 of meer	4	een klasse hoger
3 of meer	3	een klasse hoger
1 of meer	0	een klasse lager indien Matig, Redelijk of Goed onderzocht

Reptielen (2000 – 2010)

Het aantal waarnemingen is in eerste instantie bepalend voor de onderzoekskwaliteit. Daarnaast worden er correcties toegepast op basis van de periode waarin de waarnemingen zijn gedaan en op basis van de aantallen soorten die wel of niet op de Rode Lijst staan.

klasse	definitie
goed	meetnetactiviteit in het kilometerhok; of meer dan 8 waarnemingen
redelijk	4 – 7 waarnemingen
matig	2 – 3 waarnemingen
slecht	1 waarneming
niet	geen waarnemingen

correctie 1

Voor elke soort zijn zogenaamde “vroeg” en “late” perioden van waarnemingen vastgesteld. Indien er in een kilometerhok meerdere waarnemingen uit de vroeg en de late periode zijn gedaan, wordt een klasse hoger aan het kilometerhok gekoppeld.

waarneming in de maanden:	periode
februari - mei	vroeg
juni - augustus	laat

correctie 2

Bovenop de bovenstaande indeling en eerste correctie vindt nog een tweede correctie plaats als onderstaande geldt. Dit gebeurt alleen indien er sprake is van een exacte overeenkomst; is dat niet het geval dan vindt er geen verdere correctie plaats.

aantal Rode-Lijstsoorten	correctie (indien mogelijk)
als Gladde slang is gezien	een klasse hoger
als naast Gladde slang ook andere soort gezien	twee klassen hoger
als of Adder of Ringslang of Hazelworm of Muurhagedis gezien	eenklasse hoger

Vissen (2000 – 2010)

De inventarisatieactiviteit voor vissen is hoofdzakelijk gebaseerd op het aantal aangetroffen soorten en het aantal bezoeken per kilometerhok. In de goed onderzochte hokken wordt een goed beeld verwacht van de kwalitatieve samenstelling van de visfauna in de genoemde onderzoeksjaren. Aanvullingen op deze soortenlijst kunnen voornamelijk nog verwacht worden bij toepassing van andere vismethodieken en/of veranderende milieumomstandigheden of uitbreiding van verspreidingsgebieden van individuele soorten.

Van de redelijk onderzochte hokken wordt geen volledig beeld verwacht van de kwalitatieve samenstelling van de visfauna. Aanvullingen kunnen verwacht worden door meer veldwerk, toepassing van andere vismethodieken en/of veranderende milieumomstandigheden of uitbreiding van verspreidingsgebieden van individuele soorten. Slecht onderzocht zijn alle kilometerhokken die niet in een van beide bovengenoemde categorieën vallen.

De waarnemingen in het databestand van RAVON hebben hoofdzakelijk betrekking op vangsten met een steeknet. Elk vangstmiddel is echter selectief: het steeknet levert vooral veel jonge vis op en kleinere vissoorten. Juist veel van deze kleinere soorten vallen onder de Flora- en faunawet of de Habitatrictlijn. Het schepnet is met name geschikt voor kwalitatieve bemonstering van kleinere watertypen als beken, sloten, weteringen en poelen. Voor meer kwantitatieve bemonsteringen worden doorgaans andere methodieken toegepast.

klasse	definitie
goed	10 of meer soorten
redelijk	5 – 9 soorten; of 3 – 4 soorten, waarbij verhouding “aantal waarnemingen:aantal soorten” 2 of groter
matig	3 – 4 soorten, waarbij verhouding “aantal waarnemingen:aantal soorten” kleiner dan 2
slecht	1 – 2 soorten
niet	geen waarnemingen

Dagvlinders (2000 – 2010)

Dagvlinders vliegen niet gedurende het gehele jaar. Sommige soorten vliegen in een generatie, die vaak niet meer dan vier tot zes weken als vlinder aanwezig is. De in het bestand opgeslagen waarnemingen zijn grotendeels gebaseerd op de waarnemingen van vlinders en slechts incidenteel op die van eitjes, rupsen of poppen. De momenten in een jaar dat in een kilometerhok naar vlinders is gekeken bepaalt dus de kans dat de aanwezige soorten allemaal gezien zijn. Voor de bepaling van de volledigheid van het onderzoek is dan ook gekeken naar de spreiding van de bezoeken over het seizoen in een kilometerhok waarbij aangenomen wordt dat in zeekei, laagveen- en rivierengebieden gemiddeld minder soorten worden vastgesteld. Voor elke periode in het jaar dat het zinvol is om naar vlinders te kijken wordt een puntenaantal toegekend. Hierbij wordt niet meer gekeken naar het aantal waarnemingen in die periode.

periode	week	punten
A 1 januari – 31 maart en/of 30 september – 31 december	1 – 13, 40 – 52	1
B 1 april – 12 mei	14 – 19	1
C 13 mei – 9 juni	20 – 23	3
D 10 juni – 7 juli	24 – 27	2
E 8 juli – 4 augustus	28 – 31	4
F 5 augustus – 29 september	32 – 39	2
G geen datum, wel jaar	0	1

klasse	definitie
goed	hogere zandgronden, duingebied en Zuid-Limburg: 10 of meer punten zeeklei, laagveen en rivierengebied: 8 of meer punten
redelijk	hogere zandgronden, duingebied en Zuid-Limburg: 5 – 9 punten zeeklei, laagveen en rivierengebied: 5 – 7 punten
matig	3 – 4 punten
slecht	1 – 2 punten
niet	0 punten

Nachtvlinanders (micro's en macro's)

De groepen van macro- en micronachtvlinanders zijn soortenrijke groepen. Uit ervaring is gebleken dat het niet makkelijk is om alle soorten die in een hok voorkomen binnen enkele bezoeken en met slechts enkele onderzoeksmethoden vast te stellen. Goed nachtvlindeonderzoek bestaat daardoor eigenlijk uit het veelvuldig bezoeken van een gebied gedurende vele jaren en in vele seizoenen met verschillende technieken (licht, stroopsmeren, zichtwaarnemingen, etc.). Pas dan kan er een completere indruk bestaan van het werkelijke aantal soorten dat er voor komt. Om een indicatie te hebben van de soortenrijkdom in een gebied is het noodzakelijk de kennis van de omliggende hokken te betrekken bij de bepaling voor een onderzoeksdekking. De nu gehanteerde methode gaat uit van de verhouding tussen het aantal waargenomen soorten en het aantal theoretisch waar te nemen soorten. Dit geschiedt voor beide soortgroepen apart. Dat moet ook wel, want het aantal waarnemers, het aantal soorten en het aantal waarnemingen per groep verschilt enorm.

Voor beide soortgroepen wordt per kilometerhok het aantal soorten bepaald dat er is vastgesteld en het aantal soorten dat er theoretisch zou kunnen voorkomen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kennis over omliggende hokken. De verhouding van beide aantallen resulteert in het algemeen in een zeer laag getal, want vaak ligt het aantal waargenomen soorten enorm veel lager dan het aantal te verwachten soorten. De oorzaak is meestal dat er nog niet voldoende onderzoek is geweest in een gebied. De resulterende waarden worden nu verder geclassificeerd op basis van het oordeel van een expert.

klasse	definitie; percentage aangetroffen soorten van theoretisch totaal aantal
goed	21% – 100%
redelijk	7% - 20%
matig	4% - 6%
slecht	0% - 3%
niet	geen waarnemingen

Libellen (2000 – 2010)

Libellen vliegen niet gedurende het gehele jaar. De meeste soorten vliegen in een generatie, die vaak niet meer dan zes tot acht weken duurt. De waarnemingen zijn gebaseerd op de waarnemingen van libellen en slechts incidenteel op die van larven of larvenhuidjes. De momenten in een jaar dat in een kilometerhok naar libellen is gekeken bepaalt dus de kans dat de aanwezige soorten allemaal gezien zijn. Voor de bepaling van de volledigheid van het onderzoek is dan ook gekeken naar de hoeveelheid waarnemingen in een kilometerhok en het aantal maanden dat er waarnemingen zijn gedaan.

klasse	definitie
goed	waarnemingen uit meer dan 3 maanden; of meer dan 10 waarnemingen uit 2 of 3 maanden; of meer dan 25 waarnemingen uit minimaal 1 maand
redelijk	10 of minder waarnemingen uit 2 of 3 maanden; of minder dan 26 waarnemingen uit 1 maand
matig	10 of minder waarnemingen, waarbij de gezamenlijke set van waarnemingen uit maximaal 1 maand
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Sprinkhanen (2000 – 2010)

Bijna alle soorten sprinkhanen zijn in de nazomer aan te treffen. Het is daardoor mogelijk om tijdens twee bezoeken de sprinkhaanfauna van een gebied goed in kaart te brengen (onderzoeksintensiteit = goed). Als er slechts 1 bezoek aan een gebied is afgelegd kunnen er soorten zijn gemist (onderzoeksintensiteit = matig). De categorieën slecht en redelijk worden dus niet ingevuld.

klasse	definitie
goed	2 bezoeken aan het gebied gebracht
redelijk	n.v.t.
matig	1 bezoek aan het gebied gebracht
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Overige ongewervelden

Deze groep is een bundeling van zes verschillende soortgroepen met beleidsrelevante soorten (de Habitatrichtlijn, de Flora- en faunawet en de Rode Lijst). Het gaat om: bijen, kevers, mieren, bloedzuigers en mollusken van de Habitatrichtlijn. Omdat het groepen betreft met een ver uiteenlopende biologie en ecologie zijn de methoden en perioden van waarnemen en gegevens verzamelen niet eenduidig. Bovendien betreft het hier gepresenteerde bestand een opsomming van deze verschillende groepen. Daardoor kan een indicatie voor de bepaling van de volledigheid niet gegeven worden.

Zeeorganismen

De groep van zeeorganismen is erg divers. Voor deze soortgroep is nog geen systematiek uitgewerkt om onderzoeksvolledigheid te bepalen. Er zijn echter wel vaste duiklocaties langs de kust die frequent worden onderzocht door waarnemers van ANEMOON. Voor deze locaties wordt aangenomen dat ze goed zijn onderzocht.

klasse	definitie
goed	vaste duiklocaties ANEMOON
redelijk	n.v.t.
matig	n.v.t.
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

tekstversie d.d. 24 augustus 2010